

קבוץ השומר הצעיר - חצור

שמה

ש מ ח ה כ ה ן

י"ד סיון תשמ"ז

24 מאי 1956

25 אפריל 1917

מיום הוולדה בניו - יורק (בעיצומה של מלחמת עולם ראשונה) ועד לימיה האחרונים לא התרחקה ממנה ממקור מחצבתה - בית יהודי טרסי בעל מסורת ציונית ופרולטרית מובהקת. את קשרה ההדוק ליסודות אלה ספגה ממנה מאביה - פועל מחס בעל הכרה מועלית ולאומית כאחת - ומאמה אשר היתה פעילה עוד ברוסיה במרד 1905.

בית המספחה היה ידוע כמקום מפגש קבוע לחברי התנועה. מגיל צעיר היה מנוי וגמור, כי גם ממנה תצטרף לתנועת הסומר הצעיר כדוגמת אחיה ואחיותיה. ואמנם בגיל 14 נכנסה לסדרותיה.

במסך שנות לטוריה בקולג' של ברוקלין התמחתה בספרות אמריקנית ועולמית ואמנם הגיעה לידיעה מקיפה בשסח זה. התעניינותה וערותה בספרות ליותה אותה תמיד ולאחר שלמדה עברית בקבוץ כוונה טאטזים להעמקה בספרות עברית.

ממנה הצטיינה בהתמצאות בלתי רגילה בעיר מולדתה - רחובות ניו - יורק, מוסדות ומוזאונים, רובעי המיעוטים הרבים, חגיגהם, וטנהגיהם היו נהירים לה וכסוציאולוג מוסבע ידעה להמביר ולהדריך כל חבר תנועה או סליח שמבקר. כמעט ולא היתה הצגה בעלת ערך אשר לא ראתה ואפילו במחיר ארוחת זהרים.

בקבוץ עליה ג' היתה ממנה בין הצעירות ביותר ולאחר עלית רוב חבריה נמצאה בלי מסגרת ארגונית. כתוצאה מכך בשנות המלחמה עזבה את התנועה ועבדה בקליפורניה במרטוט בתעמית המלחמה. בתקופה זו רבת לבסטים נוכחה עד מהרה, כי דרך האינטליגנציה הרדיקלית התלושה איננה דרכה

וחזרה לתנועה עם תום הטלחמה. עם פתיחת שערי העליה, בחפמה דרך עליה
 וכסגרת, התקרבה לחברי קבוץ עליה ג' (חזור) בבית העירוני המסותף בניו-
 יורק ובשנת 1946 עלתה ארצה.

קרוב לעשר שנים הספיקה סמחה לחיות בתוכנו ובמסך תקופה זו
 התגלתה כאדם הופע טוב - לב ורצון לפעול למען החברה. במסך תקופה ארוכה
 של שכיבה ממושכת עשתה את הכל למלא את ימיה תוכן במפעלים קטנים
 ובמעטים טובים למען הספחתה וקבוצה. אמץ לבה בפני כאבים ויחורים הפך
 לנושא בפי כל. כך הכרנוה עד יומה האחרון ... וכך יהי זכרה הרות
 בלבנו.

מה חוזר גסמע אחוקם של ילדים באותו בלוי אחר הצהריים.
אלמות כבדה יודה ואפפה חצר כולה. השפלו סבמים וזעקת הדממה התפסטה
לאיטה.

ס מ ח ה א י ג נ ה .

לא עוד -

מה קרה ובהירה הנה הרגשת הודאות המחלסת. ואין נחומים בפגישה
גורלית זו בין החי, הלוותם, הרובט וסובל, בוונה וסותר לבין הא י ן -
מעבר לכל. ודאי - גל זכרונות יציף אותך, פגישות, שיחות, פעולות.
רבה מכל זאת הרגשת התדהמה ותחושת חוסר היכולת לעשות ולו גם משהו,
ולו גם בבחינת סכוי קלוט... מרה מכל הרגשת חוסר האונים ומי כסוך,
טמחה, סוקקת חיים, עליצות ועטיה יבין זאת !

נמאבקן על נתינת חיים, מאבק מסוּך ועקשני, מלא סבל ואמונה
בלתי מעורערת, הכרעת.

נדם לבך.

אף ברגעי קדרות אלה לא יכולה להפסק הלמות לבו של הקבוץ.
בצפונותיו - זכר דמותך הטאירה, במעמקיו - אגל יגון של כולנו.

שכלנו חבר לחפעל חיים.

שלום לעפרך.

ואת אינך, את אינך, את אינך.
 ויש בעלות אדם יום על גדותיו
 ויהי כנהר,
 במצולתו : הר, אילן ואני.
 צפים, צפים וצפים :
 ריחות, הדים, צבעים
 וטעם דברים נזכרים סכבר
 כירק ותכול פני הים,
 ואת טבה להיות,
 לא נתפסת כענן.
 כזכר לא נראית,
 אך קימת באלם מהותך הנעלמת
 ועולה כאד מהאדמה.

ואת אינך, את אינך, את אינך.
 שמך נשא והולך כרדיו הסובעת.
 שמך הולך ומתרחב כעגולים בנהר
 מאבן ירדה למצולות,
 אבן לבנה ובודדת;
 ואת אינך, את אינך, את אינך.

... היום אנו מלוים את חברתנו היקרה שמחה בדרכה האחרונה
 לפרדס - אותה דרך בה צעדה יום-יום במסך אותן השנים, אשר עמדו לה כו-
 חותיה.

האוזן שומעת, השכל רוטם, אבל הלב ממאן לקבל כי שמחה איננה. ולא
 משום שלא ידענו את פרוסי המחלה. ידענו את הסטיסטיקה היבשה לגבי נתוחי
 לב, אבל מה כוחה של שפת ספרים לעומת החיוך המתמיד על שפתיה והבריחה
 המצויה בפיה כל עת נשאלה על מצבה. ולכן כה גדול הזעזוע.

שתי תכונות בולטות היו לשמחה: טוב-לב ואומץ בלתי רגיל. מי
 מאתנו לא יוכל לטפר על זעזעים קטנים כגדולים, אשר בהם באו לבטוי רצונה
 העז לפעול למען החברה, דאגתה לזולת, מסירותה למספחה ולציבור. לא היה
 תפקיד, ואפילו הקטן ביותר, אשר לא יהיה ראוי בעיניה - מיד אמצתה ללבה
 ונגשה לבצוע, בין אם זה גיוס עזרה בחו"ל להקמת המוסד או בין אם זאת
 ועדת הורים, לימוד אנגלית וכו'. זכורות לנו היטב השנים האחרונות של
 שכיבתה הממושכת, אשר כה שאפה למלאן התעסקות קונסטרוקטיבית. ואם שמענו
 מדי פעם התפרצות, למדנו להכיר כי עד מהרה תבוא בעקבות ההתפרצות חרטה,
 כי לא היה בטבעה של שמחה לטמור טינה לאדם.

חברים, במה ננחם את עצמנו? במה ננחם את המספחה על אנדן בת,
 אחות וחברה כה יקרה?

באם יש נחמה, נמצאה על ידי נאמנות ודבקות יתר לאותה תנועה,
 אשר לה היא היתה נאמנה.

נבטיח בית חם וטוב לחבר ולבת אשר נתיתמה. נעשה את הכל למלא
 את החלל הנורא אשר הושלך לתוך חייהם. תהיה נשמתה צרורה בצרור החיים.

• • •
 אבל כבוד ירד על ביתנו. שמחה איננה. "קטה לקבל זאת" - לחסתי לרופא
 בהודיעני כצער על אסוננו. "קטה לקבל זאת" - זעקו הדומים והיגון בחצר
 ביתנו כשהנעתי הביתה.

שבעה ימים עברו ועוד ממאן הלב להטלים עם זה וממאנת היד לכתוב
 על זה. העפרון בירי. הלהעלות זכרונות מנעורינו, "סיים", ולספר איך הכנסת
 אותי לחיק החום והחברות של המספחה הגדולה הזאת שנקראת "הסומר הצעיר"
 בימי ביקורי הראשון במרכז התנועה? הלכתוב על המכתבים שהחלפנו בסנים
 האלו, בהם דגנו בספרות, בדרך חיים והסקפת עולם? הלכתוב ולתאר אותך -
 בת הכרך הסואן, חלק מהחיים התוססים מסביבך - כל כן ערה למתהווה בעו-
 למנו?

חלפו הסנים, שמחה. מצאנו דרך חיים, עלינו יחד ארצה. חלפו סנים
 ובמתח בנית חיינו המסותפית אבד הקשר האישי. "היה היה לי רע טוב"
 אומר סימונוב באחד מסיריו. כן - היה היה לי רע טוב
 אי טוב ממנו עוד -
 אך לא נמצא לי פנאי לרב
 עמו להסתעות.
 עתה פנאי יש לי למכביר
 לספור לו בלי חשך.

עתה, שמחה, יש לנו פנאי להזכר. להזכר כמה עז היה רצונך לחיות,
 איך ידעת בכל זמן ובכל מצב לחיות במלא מובן הסלה. להזכר כמה קטורה היית
 לחיי קבוצנו, כמה ערה לכל אחת מבעיותיו ואיך היית תמיד מוכנה לתת שכם
 למטיטה קבוצית. להזכר איך שאפת בכל זמן ובכל מצב להיות גורם יוצר בחיינו.
 נזכור לעד, שמחה, את דאגתך לזולת, את המגע החברי והחם.

אבל כבוד ירד על ביתנו כי שמחה איננה. ביגון ובעצב האופף את כו-
לנו התלכד הקבוץ. מי יתן ויביא זכרונה ברכה על ביתנו ויגברו בתוכנו החום,
החברות והקשר לזולת.

חנה

ל ז כ ר י ד ה

לא פעם יקרה והאדם ימצא עצמו בצרה עת מהלומה יורדת עליו כחסף.
כך חטה אני בכתבי טורות אלו - האמנם כותבת אני לזכר ידידתי היקרה ?

נעימה ויקרה היתה לי רעותה של שמחה. קסה לי לתאר את התקופה,
בה בילינו יחד בטכנות, כאחות ויותר מזאת היתה לי תמיד. טעם בדידות לא
ידעתי בקרבתה. בטחתי בה ובמחיצתה הרגשתי את עצמי כבתיק מספחת. תמיד
ידעתי, כי ידיים אוהבות עוסות טוב למעני; לא תהנה מסעודה וחג בלעדי,
ולא תישן מבלי לברכני בלילה טוב.

שמחה יקרה, עטית עבורי כל שהיה בידך לעשות ואילו אני, אזלה ידי
מלעזור לך. קבלת את שכאוביך בשלוה, הבלגת על יסורים רבים ואותו חיוך יפה,
אותו סבר פנים נעים - לא טרו מפניך אף לרגע.

קסה לשכוח את פגישתנו האחרונה - בשעת צאתך לבית החולים. בוטחת,
סלוה בנפטך חבכת ונטקת לי. כאשר אמרת "מי יודע, אולי זאת הפעם האחרונה" -
צחקנו. מי פלל שאמנם תהיה זאת הפעם האחרונה? והנה באה הבסורה, כרעם הלמה
בנו הידיעה. מזועזעים ומסרבים להאמין - צופים אנו לעברי הדרך - סמא
בכל זאת? ושוב מכה האמת האכזרית: שמחה האהובה איננה. זכרה יהי ברוך.

מרסל

...
 כמו על סרט נע יחלפו בפני הרופא, העסוק שנים רבות במקצוע, אנשים
 וטיפוסים שונים, חזיות, רגעי אוסר, כאב וצער. והרי זו תופעה טבעית. שכן
 בחדר קבלתו, באותם ארבעת הכתלים הסגורים לא אחד מהחולים יגלה לפתע את
 צפונות לבו, דבר אשר אף פעם לא היה עושה במסיבות אחרות.

לכאן יבוא הוא לא פעם לחפש לא רק מרפא למכאוביו הגופניים אלא
 מזור לנשמתו. כך הופכים אותו חדר קבלה והרופא הסוכן בו לרע בל יפרד
 להרבה אנשים בחייהם היום-יומיים. חדר זה יהפוך לעתים לתחילת צמיחתו של
 האוסר ולדאבונו בהרבה מקרים אף לתחילת הקץ והאסון הקרבים ובאים.

רבים האנשים ורבות המחלות וכסם שאין האחד דומה למשנהו, כך גם
 לא תדמה אחת לרעותה. יש קבוצות של מחלות הקרובות זו לזו אך בכל זאת
 שונות כסם שבמטפחה אחים קרובים ובכל זאת כל אחד שונה הנו ודורס את
 הגיטה המיוחדת לו, בפרט בעת מחלה, כאשר מעוררת הבריאות והאדם נזקק
 לעזרתו של רופא.

הפתגם אומר שבטלוטה יוכר האדם - בכוסו, כיסו וכעסו. ואני אסבור
 שיש עוד תכונה אחת רביעית ואולי הקולעת ביותר וזוהי: מחלתו. אין דבר
 שיגלה כה אופיו של אדם כמו מחלתו או פחדו המפרז בשמירה על חייו. לפתע
 יתגלו כל לקויי האדם, אשר ידע לכסות עליהם ותתגלה פתאום מהות אחרת ולא
 נראתה בזמן שהיה בריא.

ברם, לא רק עם כאלה יפגש הרופא. יש אף פגישה עם חולים אשר באמונתם
 הרבה, בסוב לבם וביכולתם לסבול ולשאט את גורלם - יוצר קשר בל ינותק בינם
 לבין הרופא, קשר של חברות שתחילתו וצמיחתו בחדר הקבלה. והיה עת יעקר אחד

מהשנים תפער הריקנות פיה ויבוא הכאב כלאחר אבדן של הקרוב ביותר. אז יתחיל האדם לפקפק בזאת אשר עד אתמול היתה אמונתו, תצוף ותעלה אותה התקו-ממות פנימית נגד הכל וכולם. ואם לרופא יאבד רע טכנה ידרט זמן רב למען יחזור לעצמו.

אף לי היה חולה כזה, אשר לעתים נדירות יפגש. זאת היתה-טמחה, זכרונה לברכה. למעלה מטשטשנים היתה לי האפשרות לעזור לה בעצה ולרפאה ודרכי בריאותה לא היו טובות שוטנים מאז ימי ילדותה. גם היום, בהעקר מאתנו דמותה המאירה, לא אוכל להעלות על הניר כל אותם דברים והגיגים האינסימיים ביותר. אבל אזכור את פגיטתי הראשונה, שתחילתה בתחושת אושר רב אשר, למרבית הצער, התחלפה לאחר שבועות מספר באכזבה מרה. ובמעבר זה הכרתי לראשונה את אומיה, את טוב לבה, קו מחשבתה ללא פתלתולים, את אמונתה הבלתי מגבלת באדם ובחיים. בראותה אותי מחפס עבודה כמה טלות נחומים ועודד, פנתה אלי כמו ילד טבוט ונצוף ואמרה: תודה לך על דאגתך וחרדת לבך. בפעם הבאה יאיר לנו המזל פניו.

כזאת היתה עמחה ונדרך זו רכשה לבנות בני אדם. רבים היו רגעי התקוה והיחולים המשותפים, לא מעטים רגעי אכזבות מרות בפניהם אף אנשים מהחזקים ביותר היו נשברים, מאבדים סבלנותם ומפקפקים. ברם, לא טמחה בין אלה. לאחר כל אי הצלחה, ידעה להתגבר, לחזק עצמה ואת הקרובים לה ולהפיח בכולנו את אמונתה ותקוהה.

בראותה אותנו עצובים ומדוכאים היתה מפנה את בת צחוקה הפיטחנית ובצורה זו היתה מזכירה לנו את מצות חדות החיים למרות הכל.

זאת אשר ידעה לרכוש ולכבוש לבבות כה רבים לא יכלה לאס לאס להסתלט על לבה היא. מחלת ילדות תקפתה מחדש. מיום ליום הורע מצבה והלב תדל לעבוד בצורה תקינה. כגבור נטאה סבלות חיי יום-יום. רק אדם כמוה עם רצונה, מרצה והחלטיותה ידעה לשרות עם מחלתה מבלי שהסובבים אותה ירגישו ויחושו רצינות המצב. ללא ניד עפעף וסרוניא כל שהיא היא עברה את גהינום הבדיקות לפני הנתוח, שצריך היה לטפר את מצב בריאותה. בטלא האמונה והעדוד היא הלכה לשולחן הנתוחים, אשר ממנו קותה לחזור לחיים מלאי חדוה ויצירה.

רצה הגורל האכזר והיה אחרת. הסובבים ביותר נופלים בסדה הקטל. בסדה הגורל המר נפלה שמחה. הסתיימו חיים מלאי תקוות. לא עזרו מאמצי אל אנוש פואיים, לא עזרה הטכניקה הנתוחית החדשה ביותר.

שעות מאבק עם הטבע לא נתנו. כל תוצאות ושמחה הלכה מאתנו בהסאירה אותנו בכאב ללא מצרים.

לו האמננו ויכולנו להעלות נשמתה היתה באה אלינו ומופיעה בצחוקה הטוב ומבטה הסלחני מלא האמונה, כי כזאת היתה שמחה.

ד"ר הורוביץ

איננה שמחה -- ללא אומר ודברים - פשוט איננה! הרי רק לפני ימים
 מספר נפגסנו בכנס של עולי צפון אמריקה, שמחה סעמה מהעוגות שהבאתי
 וכלאחר יד ספרה שהיא עומדת לפני נתוח. בצחוקה המצלצל ובדבורה המהיר
 התרתה בנו שלא נשכח לבקר אותה בבית החולים. והנה כחסף - שיחת הסלפון -
 היא איננה. כה מלאת עליצות, רעננות וכמיהה לחיים היתה שמחה.

אבל עם הצעירה הכבדה לפנה החצובה בפרדס של חצור ברור לגמרי
 ששמחה זו, חברתי שהכרתיה וכה חבתייה מילדותינו - הלכה ואיננה.

הכרנו זו את זו בכיתות הראשונות של בית-הספר העממי בברוקלין
 ואני אז חדשה בארץ זרה. פעם פעמים נלותה אלי בדרכנו הביתה. והנה כבר
 חברות אנחנו. יחד למדנו בתלמוד תורה אחרי הצהריים ויחד הסתתפנו בחוגים
 ללימוד היסטוריה יהודית. התגבט סביבנו חוג של ידידים וידידות ושמחה
 הצעירה בחבורה. ושנים אלו הן שנות המסבר הכלכלי הכבד. מתוך התסיסה שמסבי-
 בנו ובתוכנו והודות לטרשים היהודיים העמוקים שבנפשונו סצאנו את דרכנו
 ל"השומר הצעיר" לקן "ברונזביל" הגדול והער - אותו קן שהיה הראשון אשר
 כבש לתנועה הצעירה שלנו את הנוער המקומי - ילידי אמריקה. והקן שכן
 כבוד במרתף, ברחוב קטן בלב ירושלים דאמריקה. ביתה של שמחה בקומה השניה
 הפך להיות חלק בלתי נפרד מאותם החיים הערים, התוטסים והרועסים שהתרכזו
 סביב לקן. ובתוך ההמולה הזאת פרוחה מספחת כהן ובפרט שמחה וצחוקה
 המתגלגל נטמע ברור, כל מעטה טובבות והיא במרכזו.

אזכור את ימי האביב החמימים ואנו בנות מתבגרות טבלות על גג ביתי-
 שוכבות אנו על סמיכותינו לעיני השמש המסזפת ודנות בכובד ראס בעניינים
 העומדים ברומו של עולמן של נערות רציניות. ושמחה עדיין הצעירה שבחבורה-
 מפוצצת את כל כובד הרצינות בטפחה על הגב ובצחוק רם. היא בורחת, אנו אחריה
 וקץ לרצינות...

ומאחורי העליצות והקלות גדלה ומתפתחת שמחה השניה. והיא מתל-
בטת, מחפשת, ותוהה על דרכה...

נפרדנו ב- 1935 ... חלפו שנים רבות, התבגרנו, שתינו. שמחה פרסה
את כנפיה, הפליגה למרחקים ומצאה את דרכה בחזרה לקבוץ, לחיי מספחה,
לאמהות מסורה.

פגישתנו האחרונה בחדר האוכל של חצור - נסיקה קלה על הלחי -
נפרדנו על מנת להתראות בבית החולים ביום ראשון - ושמחה איננה...

מלכה - כפר מנחם

ב כ ב ו ת

סָמְנוּ אֶת הַחַיִּים. גִּזְלַל דְּלֹתוֹת נִסְתָּם.
רִגְבֵי שָׁנָה הִסְלוּ עַל הָעֵיף.
נִלְךְ מַחְסִים. וְכִמוּ נִיצוֹץ נִקְסָם
וְעֶצֶב הִקְסָמוּ כְרִתֵף עֲסֵלֵף.

נִלְךְ מַחְסִים. הַמְבִיט הוֹלֵךְ אֶל תְּהוֹ.
בְּדֵלֶף עֲגוּלָיו אֹר פְּנִסִים קָפָא.
נִלְךְ אֶתוֹ. תַּמְרוֹת צְלָלִים יְבוֹאוּ,
צְלָלִים מַחְסִים יְבוֹאוּ מֵאֲרֵץ עֵיפָה.

בני רוזנברג

... כמה מליט רק על הרגסת הבית שטמחה נתנה לכל אלה שהיו מסביבה. תמיד היתה מלאת תשומת לב, מוכנה להקטיב בסבלנות ולהבין. היא התענינה בצורה כה עטופה ואמיתית בכל מה שנגע לכל אחד מאתנו. היא ידעה את הדאגות ואת השמחות שלנו, אפילו הקטנות ביותר ושתפה את עצמה להן.

במיוחד בסביל אלה שהיו חדשים בקבוץ, לאלה שהרגישו בצורך של דלת פתוחה ועוד יותר - של לב פתוח, היתה שמחה זאת סאליה באו. תמיד יכולתי לגשת לחדרה ותמיד קבלני חיוכה הטוב בין שבאתי לשתות משהו לאחר עבודה מאוחרת ומעיפת ובין שבאתי סתם להמצא במחיצתה. נעלטו פתאום העיפות והמתיחות. שמחה נתנה לי את ההרגשה כי כאילו לי היתה מחכה כל הערב.

לא קל לכל אחד לקטור קטרים מהר, אבל לסמחה היה הכשרון המיוחד למסוך אליה את כולנו, אפילו את הביטניס ביותר. לאט, לאט, בכל הסבלנות שלה היא הצליחה ליצור בסבילנו את ה"בית", זה שבמסך שנים רבות הרבה סביבנו חפסו לשוא.

כנדי להתגבר על קטיים רבים דרוסה קודם כל הרגסת "הסתייכות" לאיזה מקום. בקבוץ גדול הולכים לפעמים קצת לאבוד אם אין מישהו כמו שמחה להזכיר לך כל רגע ובכל הזדמנות, סגסרת לנדוד, ססוף סוף הגעת "הביתה" אחרי נסיעה ארוכה וסיס פה קבוצת חברים, שרוצים בך ואוהבים אותך. זאת היא ההרגשה שטמחה נתנה לנו, הרגסת בסחון ולעומתה פעוטות ובלתי חשובות היו כל הדאגות היום יומיות.

מה יכאב ויכבד לנו הלב עכשיו, שמחה יקרה! אי אפשר לבטא זאת במלים. נטאר לנו הטבל אבל גם האהבה. לא נשכח אף רגע שנתת לנו את הדבר החשוב ביותר בעולם - קרבה, ידידות וחמימות של בית.

... הייתי מבאי בית קאהן בברוקלין. באותו בית קטן בעל סתי קומות, שבאחת מהן היתה מטפחת קאהן בשניה - הדודות ובקומת הקרקע - קן ברונזביל. זוכרת אני את ערותה, ערנותה - עליצותה. זוכרת אני אותה במעגל הסרים ורוקדים רוקדת ומרקידה אחרים, או שהיא יורבת על אדן החלון מכונסת, רצינית וחושבת.

תוססת ופעילה היתה תמיד. בימי מגבית לקרן הקיימת היתה תמיד בין אלה שעברו לאורכן ורחבן של רכבות מרובות וקופסת התכלת-לבן בידה - עוד בימים שמבצע כזה לא היה כה ידוע ופופולרי ולא קל היה לבצעו. היא ידעה גם לטקוד על הקריאה ולבלוע ספרים והספר היה תמיד מצוי בידה.

באותו בוקר בו נודע לי דבר האסון הנורא משום מה עברו ועלו בזכרוני תמונות מספר של שמחה מימים עברו. איני יודעת משום מה דוקא שתי תמונות אלו נשארו עמי כל אותו היום כל אותה הדרך לבית העלמין בפרדס. האחת - סימי געורינו והיא, שמחה, אז נערה צעירה שלא ידעה לבלוע לא כדור ולא גלולה. הרופא צוה עליה לקבל גלולות. סלמה ואני הטדלנו למצוא דרכים שיעזרו לה לבלוע אלא שהיא הצליחה יותר מאתנו, כי בולמוס צחוקה העליז פגע גם בנו.

והסניה - שמחה בימים הראשונים לאחר עלייתה ארצה. אותן גומות החן בעת חיוכה וצחוקה אבל רצינית ומוכנה למסימה - ההגשמה, התערותה בארץ ובקבוץ.

טה, קטה מאד להטלים עם הרעיון, להאמין כי אכן איננה שמחה, נקטפה כה לפתע. היא שפעה חיים וכה כמה היתה לתת חיים...

סמחה יקרה ,
 המסגרת השחורה מסביב לידיעה הקצרה והארוכה כל כך - בעתון -
 הבעיתה אותי כטיין חלום בלהות הבא כחתף. ועוד היום, ימים מספר לאחר
 שגערם תל העפר הטרי על קברך, לא אוכל להטלים עם העובדה, כי אמנם
 דמעה אני בא להזיל על קברך - נדמה טרק פגישה לסם העלאת זכרונות,
 פגישה שלא נתקיימה במשך כל השנים מאז בואך ארצה.

לא נפגשנו רבות בארץ ודמותך נטארה חרותה בזכרוני מאותם הימים
 טעטינו יחד בעבודה, בזמן שליחות בחו"ל. אזכור את מאבקך ללא לאות
 ולפעמים נואס על זכותך לעליה. אזכור את הרגשת חוסר האונים שלנו - מתלקי
 רטיונות העליה על טספרם הזעיר. אזכור כיצד כבסתי פני בקרקע לא פעם
 כטנאלצנו לדחותך מול התביעות של בעלי המטפחה. אזכור את איומיך, את בת
 הצחוק וההומור ססרו ממך, כשהיה נדמה לך, סנגור עליך להמטיך ולערוך
 גלות, נדמה היה שאותן גוטות החן שבפניך נעלמו ללא טוב - רק רוגז ויאוס.
 וכמה טוב היה להתבסר כי הגעת בטלום ארצה באותה דרך מחתרת שבחרנו בה.

ועוד אזכור את ה"טרמפים" הרבים שלנו למוטבות, לערים אחרות. את
 מעטי הקונדס בדרך כדי להונות את בעלי המכוניות. אזכור את הסעות הארו-
 כות על יד מכונת הכתיבה בלטיכה, יעילות בעבודה, נועם הליכות, חן רב והומור.

בוראי לא עלה בדעתי אף פעם להגיד את שבחך בפניך. אולם עברו ימים,
 נשכחו הרבה דברים, חלו תמורות. יש להעלות זכרונות וטוב שיש זכרונות טובים.
 אך באוזני מי אני מדובב את שפתי ? האמנם ? בפני הקבר הרענן שלך ? לא חלום
 בלהות אלא מציאות מרה !?

התבוננו וראינו את המות פוקד את ביתנו. לא פעם. אך כיצד נסלים
עם עובדת קחתו מאתנו את חברינו בעודם בעלומיהם ?

כיצד נסלים והרי עוד כל כך הרבה נשאר בחיים לעשות ולאהוב -
חבר, בת בגידולה, טטמחה אוהבת וקבוץ בבנינו ?

אולם אותו גורל אכזרי אשר מעבר להסגתנו מביא אותי לתחום
המציאות המרה ואומר - לא זכרונות אני מעלה באוזניך, כי אם דמעה
אני מזיל על קברך...

יובה - עין הסופח

... טמחה, האמנם אינך ?

אותה דמות טובה ופחייכת, אשר כל רגע דאגה לצרכינו. עד ליומך
האחרון רצית להוכיח עד כמה חשבת עלינו להנעים לנו. עוד אני רואה אותך
בדמיוני אומרת לי בדרטך בטלומי - האם יש לך כל הדרוש לך ?

ביום הולדתי אמרת לי - קחי כסף וסעי לבלות עם "אבא". לכו לקולנוע
ולמסעדה, לא כדאי להחמיץ "הזדמנויות בחיינו אנו".

מי סער בגפשו, כי את עמדת לעזבנו ? הרי זה סחריד לחשוב כי
אדם כה צעיר נעקר מאתנו. טמחה - אשר כה הרבה עשתה ורצתה לעשות למען
ילדתה, חברה ואמה - איננה.

כל הורי הקבוץ מככים אותך ויטמרו תמיד בלבם את זכרון חיובך
וטוב לבך הטופע...

אמא מואסי

בעזרי מדי יום את החלקות הרבות של הפרדס מופיעה לפני דמותך הצנוקה כאלו היית עומדת על ידי. כל חלקה שומרת את זכרך, כל חלקה מעלה זכרונות על עבודתך המסורה ללא גבול וכל חלקה מספרת על שיחות שטוחחנו, על בדיחות שעליהן צחקנו. ומי ימנה את כל פרקי ההוי אשר הוו את עבוד-תנו המשותפת.

אהבת את הטבע ואת הצמח ובמסירות כה גדולה ספחת את ההרכבות הצעירות. מה קסה לטאת את המחטבה שכעת מניבות הן פרין ואת אינך זוכה ליכולי ביכורים. טפלת בעצים צעירים, החדרת כוח בעצים מבוגרים, נלחמת נגד מזיקים, קטפת את פרי עמלך במסך סנים. מי מאתנו לא יזכור אותך בקבוצת האריזה בסופרך את התיבות הארוזות? את דרבנות, נחת את הקצב. בסוף יום העבודה - הספירה האחרונה. נהנת מהסגים ועודדת את כולנו במקרה של כסלון.

לאחר שנאלצת לעזוב את עבודתך בפרדס לא היתה הזדמנות שלא טאלת על כל חלקה וחלקה ועל כל עבודה. געגועים היו לך לחזור לחיק הפרדס ולהחסיך בסיפוח הצמחים והשתילים הרכים אשר התקשרו אליך ואת התקשרות אליהם. יחסך לעבודה ראוי לכבוד ולהערצה. לא ידעת לאות בעבודה היום יומית ויחד עם זאת טאפת ללמוד ולדעת את המקצוע באופן מעמיק. ביחסיך לחברים גילית חברות. בטולידריות נהגת על חברים שעבדת אתם. לא אשכח - לא הסכמת לאחר טמונה טעות עבודה להטאיר אותי לבדי - נטארת עוד חצי טעה וכך החטבון היה מאוזן. לא יכולת להעלות על דעתך שאפשרי גם אחרת.

מאז ימי המלחמה חי קבוצתנו בריא ושלם ולא נלקח מאתנו איל.
לא ראינו עצמנו מיוחסים בכך אלא קבלנו את מזלנו כמוכן מאליו. אבל
חלום זה התבדה והחיים מהרו להזכיר לנו, שגם אנו נתונים בידיהם ושהמרות
הנו חלק מן החיים גם בטבילנו כמו לכל יתר בני תמותה.

ואולי בבטנתנו את שמחה - על עצמנו ככינו, על החלום, על האבור,
על הלא חוזר שבחיים. כי באמצע דרכה נחטפה שמחה ובהתף. מה מר לקחת על
החיים, מה בגרנו ונעורינו מה רחוקים מאתנו...

למה?

... מדי פעם עולות בזכרוננו פגישות ושיחות קצרות עמן, שמחה, הנה
זוכרת אני תקופה קצרה בה נפגשנו בעבודה במחנה הבגדים. אינני יכולה לטכוח
כיצד שייכת את עצמן למחנה הבריאים - הסברת והצדקת. על כך שיתכן ולעתים
יום עבודתך אינו מגיע ל-8 שעות מלאות... כולנו אז הטינו אוזן וחשבנו
בלבנו - איזה אומץ ואיזו החלטה נחוטה להיות בריא ויהי מה.

ולמרות טבלן הרב בתקופה ההיא לא רפתה התענינותך הלוהטת ממס בכל
הנעשה בחברה ובמסך. כל כך ידעת להתעניין בזולתך ולטכוח את עצמך עד כי
גם אנו כמעט שוכנענו, שמצבך אינו נורא ועל כן מה נדהמנו בבוא הקץ.

אהבת החיים שלך וחיוניותך נראות לי כמטמלות את כוחך ועמידתך.
רבות רבות נוכל ללמוד ממך, מהיין הסתרקמים ממעטי יום יום פעוטיים,
אך המגלמים בתוכם כל כך הרבה גבורה ואומץ לב...

אלישבע